

A királygomba. (Trüffel).

Azt állítják némelyek, hogy a királygomba nem önálló növény, hanem rovarszurás által létrejött földalatti gumó, mely július és augusztus hónapokban egy kis kékes szárnyu vékony rovar kedvéből akként keletkezik, hogy az a földbe hatolván, a tölgyfának vékony gyökerét ormányával megfurja, s tojásait az akként előállott sebbe rakja; ezen sebből folyik ki aztáu a gumóvá, illetőleg királygombává alakuló nyálkás anyag, melyben a gubacs-légyéhez hasonló életfolyamu rovar álczái laknak.

Ez állítás ellenében bátran mondhatni, hogy kevés botanicus van, ki ne tudná, hogy a királygomba csirmag által szaporodó önálló növény a hasgombák (*Gasteromycetes*) családjából.

Régebben, például 100 év előtt voltak botanicusok (Büttner, Weis) kik a gombákat ugy tekintették, mint a rovarvilág kiegészítő részét, s azt állítottak, miután a gombákon (husos) élődo rovarok által tévutra vezettettek, hogy ezen gombák vagy önkénytelen életfolyam által támadtak, mint p. o. a csigán a csigaház, vagy hogy a bennök lakó rovarok mesterséges működése által jöttek létre, mint p. o. a méhek és darázsok lakai.

Behatóbb vizsgálódás folytán azonban kiderült, hogy más a tényállás, mert ma már jobban ismervén e gombák életét, azokat megtudjuk különböztetni azon kinövések és gumóktól, melyek állatok közbenjárása folytán az élő növényeken támadnak, s melyek önálló szaporulattal nem birnak. A királygomba a földben szabadon nő és a szomszédos fák gyökereivel semminemü szerves összeköttetésben nincs, holott valamennyi oly kinövés vagy gumó, mely az élő növényen, így tehát a tölgy gyökerén is támad, és az állatok befolyásának köszöni eredetét, természetesen az anyanövényvel van összeköttetésben, s aból is táplálkozik.

A királygomba közép Németországban csaknem egyedül televényes mész, gipsz, vagy márga talajon álló zárt bükk-állabokban található 1'' egész 1' mélységben a föld alatt, hol ősztől tavaszig érik meg, s tudvalevőleg külön e célra kitanitott ebek által kerestetik fel.

Francia és felső Olaszthonban, hol a királygomba szintén tenyészik s igen szorgalmasan kerestetik, jobbára tölgy és szelid gesztenye erdőben lelhető fel, s felkeresésére sertéseket használnak. Az ebek és sertések e gombát azon kellemes illatról érzik meg, melyet az érett korában maga körül terjeszt. A királygombák rendszerint fészek alakban fekszenek egymás mellett egy helyt, s ott szaporodnak évről-évre, miért is a gomba keresők az ily helyeket megszokták jelölni.

E gombának két faja ismeretes, u. m.: az ehető vagy közönséges királygomba (*Tuber cibarium*) és a fehér királygomba (*Tuber album*.) Előbbi mogyoró és egész ökölnyi nagyságu gumó, melynek kérge barna ötszögü bibircsekkal van borítva; ellenben az utóbbi kisebb, sárga-fehér színü és finomabb bibircsekkal borított kérgü, ez szintén ehető ugyan, de miután egészen szagtalan, az ínyenczek által nem becsültetik.

A királygomba belseje fehér husnemü és erek által márványozott gomba-anyaggal van kitöltve, s ez erekben vannak a csekély nagyítás mellett már világosabb foltok alakjában előtünő és 4—5 csirmaggal (*Sporidia*) ellátott csirhólyagok (*asci*.)

Gyakran találni a királygombán egy lapos világosbarna, 4—5 millimeter hosszú rovar az *Anisotoma cinnamomea*-t, mely fajzadékát az érésben levő királygombába rakja, miáltal ez csaknem végkép felfalatik, úgy látszik, hogy e rovar lakás és élelem tekintetéből a királygombára van utalva. Ásásra alkalmas lábai könnyen megmagyarázzák, hogy miképen jut le a föld alatt lakó gomba-hoz, azonban e rovar sem életadója e gombának, mert csak akkor jelenik meg, mikor a gomba kifej-

lődésében már jó előrehaladt. Vannak-e még más e gombát pusztító rovarok is vagy nincsenek, az kétséges.

Ilyen pusztító rovarként még a *Sepedon sphegeus* említetik, ez egy kékes-fekete karsu légy, hossza 6—7 millimeter, előre nyult tapogatóval és hosszú sárga-veres lábakkal. E rovar azonban sem a királygombán, sem annak tenyészhelyén még nem találtatott, de igen a vizpartokon, s így alig hihető, hogy a királygomba lakója lenne, annál is inkább, mert lábai az ásásra nem alkalmasak.

Mindazonáltal úgy látszik, hogy az ezen cikk elején felhozott állítás e legyet illeti. Felette kétséges azonban, hogy e légy a tölgy kemény gyökerét arra alkalmatlan husos szer-veivel megfurni képes legyen.

Miután pedig Némethonban a királygomba oly bükkösökben terem, hol még tölgy elő sem jő, kitűnik, hogy e gomba a tölgy gyökerével semminemű összeköttetésben nincs.

Található ugyan a tölgy gyökerén gubacs, mely a királygombához hasonló, de ez a *Cynips estera* és *C. radialis* nevű legyek szurása folytán származik.

A fennebbiekből tehát látható: 1) hogy a királygomba nem rovar-szurás útján keletkező gubacs, hanem önálló gombanövény; 2) hogy a királygombaalaku kinövések a tölgy gyökerén rovar szurás által kapták lételüket; 3) hogy bizonyításra vár az, hogy a *Sepedon sphegeus* nevű légy a királygomba megrontója-e vagy nem?

Végül megemlíti még e sorok közlője, hogy e nevezetet „Király-gomba“ azért használta, mert helyesebbnek és keresettségéhez képest találóbbnak is tartotta, a gömbe vagy az épen helytelenül használt szarvasgomba nevezetnél.